

kerk de roeping de Heilige Schrift voorzover het de deelen te brengen, id moet de kerk 'arousie en haar Zins Geestes be-

of. Brouwer even- onder waarheden is, dat hij deze woord, Johannes id gehad, dat H heeft, opdat een rderve, maar het vaarheden:

boren Zoon; id des Persoon; ch;

i; eid en dat geloof t den Zaligmaker

onschen niet uit, en eeuwig leven, Brouwer ook een k dogma's. Ethischen bestaat n de ander geest geloofsinhoud bij of onbewust is d, die prof. Brou- Geref. Theologen ndelijkheid te be-

an prof. Brouwer ze waarop hij op ortzij citeert en ken: „Duidelijker worden gesteld.“ „Noordrij“, „Het te lezen staat: ot O. T.) hebben spatieër te dan- z.“ Maar er staat at deze geschrift- atieër ik) alleen an Israëls histo- oote kringen als an alleen hieruit boeken van het n aanvaard, wij n kwam.“

, dat ik aanneem, reof. Maar zulke it boek in elkaar te erkennen, dat niet geringe foul H.

wil, hier genoeg

In den omgang, estantsch.

r Kerkbode" vol- st:

ok verschijnende Kuischheid aandacht op het azelfden titel, van m. oor eenige dagen e duizendtal) van r kuischheid an „Voor Eer en „A. J. Duynstee, den Heiligen Ver- specifiek Room- onnen (bijv. veel- en „dagelijksche rbij de Schrijver ligend of goed- op dit gebied den tot „doodzonde“

verfoelijk kwaad n onze gemeente ij de Roomschen gekend, dat in Roomsche huwelijken tot de , geen zeldzaam- as de doopboeken, elijk hare deugd k hier te Kampen u maken, heb ik d gesprek gehou-

hier te Kampen n huwelijk 'n zeer t moeten sluiten

rkleden hier over hen bestaan, met ere ontwikkeling, rgelijke, den Pastoor ook

te wijze naar de- dat gesprek, als

ze wel eens niet het de Roomsche

biecht-praktijk, de waardschutting der goede werken, enzovoort.

Maar het is in onze stad dan toch maar een feit, dat de Roomschen het op dit punt van ons, Gereformeerden, winnen (aangaande den toestand in de Hervormde Kerk hoorde ik van één der predikanten, dat van de huwelijken, die hij kon controleeren, er zoo ten naastenbij 20 pct. gedwongen waren, naar twee schutting).

En nu de middelen om het kwaad te bestrijden — welke zijn ze?

Onze Kerkeraad heeft er al eens 'n voorloopige bespreking aan gewijd. Een lid oppende het denkbeeld van 'n publiek getuigenis, af te lezen van den kansel.

Op de discussie, daarover in den Kerkeraad nog te voeren, wil ik niet vooruitloopen.

Maar wel beweer ik, dat er méér dan één middel zal moeten worden aangewend; dat alle mogelijke middelen zullen moeten in het werk worden gesteld om tot zoo sterk mogelijke beperking van het kwaad te komen.

Niet het vergoelijken met het bekende: ze zijn de eersten niet, en zullen de laatsten ook wel niet wezen.

Maar het kwaad 'n kwaad noemen en het de zich schuldig stellenden doen gevoelen dat men hun zonde zonde noemt — al volgt daarna ook zeer zeker de vergeving en de barmhartigheid.

Met Farizeïsme immers heeft dit niets van doen.

Pater Duynstee, als hij in zijn uitstekend boekje het ook heeft over de „inwendige“ zonden, van gedachten en begeerten, noemt een drietal wapens, die het kwaad te keer gaan: 'n verstandige leiding onzer opgroeiende jongens en meisjes; 'n terstond en krachtig stelling nemen tegen het opgemerkte kwaad, en het onmiddellijk en volhardend bidden. (blz. 144, 146).

Hij roept (bl. 93) met klem de ouders op, tot het vervullen van hun dure roeping:

„Zij moeten hun kinderen tegen hun eigen onverstand en hartslooch en onervarenheid beschermen. Zij moeten er voor waken, dat alle eischen der voorlichting worden betracht. Zij moeten de jongelui niet vrij laten, niet laten doen en omgaan zooals zij willen; zij moeten bepalen en verbieden en controleren...“ enz.

En hij noemt het (bl. 97) „bitter treurig, dat de oude, strenge gebruiken door de toegevoegdheid der ouders hoe langer hoe meer verdwijnen.“

Heel goede opmerkingen maakt de Schrijver.

Als 'n meisje, dat zich vrijheden (in 't samen alleen uitgaan, enz.) wil veroorlooven, op vrij hoogen toon haar ouders vraagt: „vertrouwt u mij soms niet?“ moeten de ouders liefdevol antwoorden: „ik vertrouw ja best; ik weet heel goed dat je niet alleen wilt uitgaan met de bedoeling verkeerd te doen, maar ik weet ook, dat je even goed bedorven neigingen hebt als ieder ander en als ieder ander, in de gelegenheid, zwak kunt zijn. En daarmee heb ik rekening te houden en daarom ben ik verplicht te zorgen dat gij niet in gevaren komt“ (bl. 88).

Of deze: naar de oude latijnsche spronk: Sero medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras: de medicijn komt te laat, als het kwaad reeds ingeworteld is; in verband met 't o zoo spoedig ontstaan van verkeerde gewoonten (bl. 57).

En deze: men mag geen spel spelen met de zonde, maar moet terstond krachtig positie nemen, want anders... „men stemt dan nog wel niet toe, maar 't is toch een schipperen, een half en half meegaan met die neiging — 't is de eerste stap — 't is het vliegen van de vlinder om de vlam — en hoe dikwijls eindigt het met verbranden!“

Zeer juist waarschuwt de Schrijver tegen de gevaren van indecentie, ongepaste modes (bl. 115); tegen de groote gevaren meegebracht door tooneel en bioscoop; „twee van de krachtigste middelen waardoor de vijand van alle goed er naar streeft de zuiverheid en zedigheid te ondermijnen“ (bl. 127); tegen den onderen en den modernen dans gelijk wel gezegd is „de oudere dansen kunnen gemeen gemaakt worden, de nieuwe zijn het uiteraard“ (bl. 98).

Soms valt, wie nimmer had gedacht dat 'them of haar ooit overkomen zou: „Hoe is het toch mogelijk“ (vroeg 'n jonge man den Schrijver), „dat men zoover komt? Toen ik mijn meisje leerde kennen, was zij een engel van onschuld, en juist haar onschuld, haar reinheid trok mij aan. Had iemand mij toen durven zeggen dat ooit iets onreins met haar gebeuren zou, ik zou hem een slag in het gezicht gegeven hebben, en nu is alles mis...“ (bl. 91).

De Schrijver haalt aan het woord van Gregorius van Nazianze: ubi Christus est, ibi modestia: waar Christus is, daar is ook zedigheid (bl. 111).

Hij schrijft: de Katholieken dienen een voorbeeld te geven: op ons rust een eereplicht; in deze zaak moeten de Katholieken in waarheid „het zout der aarde“ zijn (bl. 123).

Nu, hier in Kampen althans komen wij, Gereformeerden, nog achter hen aan.

Mag dat nu langer zoo voortduren?

Moeten we nu Kerkeraadszitting op Kerkeraadszitting bedreefd worden door het binnenkomen van doop- of beledigende leden die we hebben te onderhouden over hun al wéér gevallen zijn in dit nare kwaad?

Zal de herhaalde, ernstige waarschuwing niets baten?

Zijn de ouders nog niet opgeschrikt?

Waarschuwen zij hun kinderen onverpoosd, controleren zij, verbieden zij, geven ze voorlichting of lectuur, doen zij het hunne?

En leeft onder ons het gebed — het gebed voor ons zelve, het gebed voor onze kinderen, het gebed voor elkander, het gebed voor den heiligen wandel der gemeente voor Gods heilig aangezicht?

Wordt er veel gebeds gebeden, wordt er veel strijds gestreden, opdat er minder leed geleden worde, leed der enkele personen en leed der gezinnen en families?

Maak deze aanleggenheid in onze gemeente 'n voorwerp van overdanking en bespreking mit!

En betengete de Heere het kwaad!

Over het „Jezusbeeld“.

Hier volgt het slot van de lezing (verslag der lezing) van de P. Eldering over het „Jezusbeeld“, reeds eerder doorgegeven uit „De Stroom“. We lezen:

Wij moeten ons niet verwonderen over het feit, dat er, toen men eenmaal begonnen was, den „historischen Jezus“ te zoeken in de berichten der Evangelien, naast de Jezusbeelden, die met gevoelens van eerbied en dankbaarheid geteekend werden, ook andere kwamen te staan, die door menschen gemaakt werden, aan wie die gevoelens vreemd geworden waren en die zichzelf het recht toekenden den mensch Jezus te zien en te beoordeelen zooals ze een ander mensch zouden zien en beoordeelen van hun standpunt uit. Dat dus de socialist hem zag als socialist, de geheelenhouder als anti-alcoholist en dat de zenuw- en krankzinnigen-specialiteiten hij hem symptomen van zielsziekten meenden te mogen ontdekken.

Niet alleen moeten we ook daarover niet verwonderen maar wij moeten ons vooral niet daaraan ergeren. Waarom zouden menschen niet evengoed een afkeurend oordeel over den mensch Jezus mogen uitspreken als over den mensch Luther of den mensch Goethe? En nu is het wel even pijnlijk voor een bewonderaar van Luther, wanneer hij uit den mond van een socialist het oordeel hoort, dat Luther niets anders dan een vorstenknecht, een vijand van het proletariaat is geweest, die in den boerenopstand de edelen tegen de arme, onderdruchte boeren opstelde en wel doet het een Goetheverreder onaangenaam aan als hij den eersten den besten burgerman over Goethe hoort zeggen, dat hij een onzedelijk mensch is geweest, maar waarom zich over zulke uitspraken ergeren? Ten eerste is het waar, dat Luther tegenover den opstand der arme boeren geen fraaie houding heeft ingenomen en dat Goethe's liefdeleven niet overeenkwam met de eischen van de burgerlijke moraal. Dat moeten toch ook de vurigste verdeders van die beide groote personen toegeven en als ze dat niet willen doen, maken ze zichzelf schuldig aan onwaarheid en onoprechtheid.

Maar ten tweede moeten we bij zulke oordeelen nooit vergeten, dat oordeelen een gevaarlijk werk is en dat een oordeel dikwijls terugvalt op den mensch, die het uitsprekt. Ik kan me voorstellen, dat een deftige heer of dame een bezoek brengt op het atelier van een beroemd schilder en een oordeel uitsprekt over de schilderijen, die daar staan en dat de schilder die uitspraken rustig aanhoort, zoodat de bezoeker of bezoekerster met een gevoel van zelfvoldaanheid het atelier verlaat, niet wetend, dat de schilder, na zijn gast minzaam te hebben uitgeleid en in zijn atelier te zijn teruggekeerd, minuten lang baldert van den lach.

Zoo heeft indertijd de engelsche schrijver Wells een bezoek aan Lenin gebracht en met Lenin op zijn bureau sprekende, ook zijn oordeel over de Russische revolutie en de bolsjewistische taktiek ten beste gegeven. Wells heeft dit alles in een dik boek verteld en heeft blijkbaar voor zichzelf den indruk gehad, dat de Russische dictator wel ontvankelijk was voor zijn opmerkingen. Maar Trotsky verhaalt, hoe Lenin na dit bezoek bij hem was gekomen en schaterlachend gezegd had: Ik heb Wells bij mij gehad. Wat een filister, wat een filister!

Oordeelen is een gevaarlijk werk en misschien dat er daarom ook geschreven staat: Oordeel niet, opdat gij niet geoordeeld wordt... door uw eigen oordeel.

Hieraan moeten we denken bij die verschillende oordeelen over Jezus. Laat ieder maar vrijuit zeggen wat hij over Jezus denkt en als dan het oordeel b.v. van een zenuwzucht, die de Evangelien gelezen heeft, niet anders luidt dan dat Jezus een zenuwlijder is geweest of een krankzinnige, dan valt dat oordeel op dien beoordeelaar zelf terug in dien zin, dat hij zichzelf verradt en in dit oordeel zijn zwakke zijde bloot legt, zonder het zelf te weten of te willen.

Wat dan nog speciaal die ziekelijkheid of naalst tot krankzinnigheid betreft, die enkele medici naar aanleiding van sommige teksten bij Jezus meenen op te merken, moeten we ook niet vergeten, dat er vormen van ziekte, en dat er zielsafwijkingen zijn, die abnormal genoemd worden omdat ze bij den doorsnee-mensch niet gevonden worden, maar die eigenlijk supra-normaal moesten heeten, omdat ze geestelijk gezien, ver staan boven de robuuste gezondheid van den sportsman, Caesar, Napoleon en Dostojewski o.a. zijn lijders aan vallende ziekte geweest en toch zal het niemand in den zin komen, die geweldige figuren daarom minderwaardig te achten of hun prestaties gering te schatten.

Bovendien heeft nog Albert Schweitzer, die zelf ook dokter in de medicijnen is, er op gewezen, hoe zwak de bewijzen zijn, waarop die medische oordeelen over Jezus gegrond zijn.

Veel meer waardeering en opmerkzaamheid dan er tot nu toe aan geschoon is, verdient een boekje van Dr. Hans Hartmann, getiteld: „Jezus, das Dämonische und die Ethik“ (Berlijn, Verlag: Der weisse Ritter 1923)... die op het „demonische“ (n de persoonlijkheid van Jezus wijst. Onder het „demonische“ verstaat hij dan hetzelfde wat Socrates en Goethe er onder verstanden, een innerlijke drang naar het oneindige, volmaakte; een neiging om zich te buiten te gaan, boven zichzelf uit te groeien; een gevoel, dat zelfs de dorste en nuchterste mensch kent in die oogenblikken als hij verlieft is. In dien zin zijn b.v. Beethoven, Dostojewski en Nietzsche demonische naturen.

Zulk een demonische natuur is volgens Hans Hartmann ook Jezus geweest. Wij doen daarom totaal verkeerd, als we pogen uit zijn woorden een bepaalde moraal op te bouwen, want juist de geweldige en aangrijpende woorden in de Evangelien willen geen zedeleer zijn, maar komen veelmeer, gelijk bliksemflitsen uit een onweerswolk, uit de demonische natuur van Jezus voort. Tovergevoels zoeken wij een logisch verband tusschen die woorden te leggen of tusschen de woorden en daden van Jezus. Jezus zegt b.v.: „werp uw paarden niet voor de wijnen“. Maar hij doet zelf niet anders dan paren voor de wijnen werpen. Hij

zegt: „Hebt uwe vijanden lief“ — maar hij scheldt de Schriftgeleerden en Farizeërs de huid vol. Hij verwijt hun, dat zij het koninkrijk der hemelen voor anderen afsluiten, maar voegt er aan toe: „gijzelf zult er niet binnengaan“ (Matth. 23:13) en doet dus zelf, wat hij hun verwijt. Voor alle degenen die in Jezus een prediker en voorbeeld zien van de hoogste liefdemoraal zijn zulke woorden (en zoo zijn er vele in de Evangelien te vinden) harde noten om te kraken. Bij de opvatting van Hartmann verdwijnen die moeilijkheden en dan wordt het ook zeer begrijpelijk waarom (volgens Marcus III:21) de familieleden van Jezus hem voor krankzinnig hielden, want waanzin is nauw verwant met het demonische.

Ook bij den schrijver van „Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts“, Houston Stewart Chamberlain kan men over de Jezusfiguur originele en fine opmerkingen lezen. Chamberlain houdt hardnekkig vol, dat Jezus geen Jood, ook niet van Semietische, maar van Arieche, Germaansche afkomst geweest is.

Voor de curiositeit zij ten slotte nog genoemd het boek van den Amerikaan Bruce Barton over: „Den man, dien niemand kent“. Met een verbluffende naïviteit doet de schrijver alsof hij de eerste is, die den waren mensch Jezus ontdekt heeft en hij teekent een Jezus die in onze tegenwoordige zakenwereld best op zijn plaats zou zijn en als procuratiehouder bij Ford b.v. een heel goed figuur zou slaan. Een geheel andere opvatting als die van zijn landgenoot Sheldon, die in zijn nu reeds lang vergoten boek: „What would Jesus do?“ aantoon, dat Jezus in ons moderne zakenleven nergens op zijn plaats zou zijn.

Het oordeel over al deze, voor 't grootste deel on-critische en fantastische Jezusbeelden kunnen we gerust aan de geschiedenis overlaten. Er zal niet veel van overblijven. Toch is het goed dat ze geschreven werden. En wel om de volgende redenen:

1e. Omdat ze de aandacht vestigen op allerlei dingen in de Evangelien, die door de schrijvers der liberale Jezusbeelden genegeerd werden.

2e. Omdat ze een heilsame correctie waren op een onwaarschijnlijke, zoetelijke Jezusverering, die onder vele vrijzinnige Christenen en vooral Christinnen populair was geworden en die zelfs in onze dagen nog niet verdwenen is.

3e. Omdat door al deze zoo uiteenlopende Jezusbeelden de waarheid aan den dag begon te komen dat die „historische Jezus“ dien men was uitgegaan te zoeken, op dezen weg niet te vinden is.

Merkwaardig en juist lijkt me de zin: „Er zal niet veel van overblijven“. Ook wat gezegd wordt over de zwakke zijde van hen, die in hun oordeel over Jezus „zichzelf verraden en in dit oordeel hun eigen zwakke zijde blootleggen“.

„Zijn voeten kussen“.

De A. Pos schrijft in „Kbl. Geref. Kerken N.O.L.“:

In Holland voel ik soms zoo iets van een oververzadigd zijn met genade. Zooals de volwassene alleert zich te verwonderen over allerlei, waarover het kind verbaasd staat, zoo kan dat ook in een volwassen kerkelijk leven gebeuren. Er is vaak niet meer die groote dagelijkse verwondering over het wonder des Evangelies in de levens der menschen. Men raakt eraan gewend. Maar op de zendingsterreinen ziet ge vaak nog die naïeve verwondering over den onnaspeurlijken rijkdom der genade van God in het Evangelie, waarvan ik eens las in een geschiedenis van Moffat. Met zijn Afrikaansche vertaler bij zijn Bijbelvertaling toegekomen aan 1 Joh. 3:1, vertaalde deze: „Ziet hoe groote liefde ons de Vader gegeven heeft, namelijk dat wij Zijn voeten mogen kussen“. „Dat staat er toch niet“, zei Moffat, „gij hebt toch wel woorden in uw taal om dat anders uit te drukken“. Toen antwoordde zijn vertaler: „De gedachte, dat wij, zwarte menschen, Gods kinderen zouden heeten, vond ik zoo overweldigend groot, dat ik het niet heb durven neerschrijven. Indien we maar Zijn voeten mogen kussen wat zal dat reeds onuitsprekelijk heerlijk zijn!“ Diezelfde naïeve verwondering over den rijken schat van het Evangelie vindt ge ook zoo vaak hier.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te: Utrecht: P. Deblens te Rijswijk en W. Veder te Waddinxveen.

Beroepen te: Genemuiden: J. F. Colenbrander, miss. pred. te Moloto (niet verlof te Kampen). Hoofdlorp: N. Willemse te Abcoude. Lufjast: G. Staal te Culemborg. Pernis: J. P. C. ten Brink te Westmaas. Ten Post en Oldebroek: C. Stam te Altevener (bij Hoogeveen).

Aangenomen naar: Arum: S. van Wouwe, cand. te Vlissingen.

Bedankt voor: Brussel: W. E. Gerritsma te Oudaga (Sm.). Schoondijke, Nieuwerkerk en Overschild: S. van Wouwe, cand. te Vlissingen. Vlat: W. Veder te Waddinxveen.

Intrede te: Hoedschoot: J. Schelhaas. Tekst: Hand. 4:12. Ternaard: Cand. Y. Nauta. Tekst: 2 Cor. 5:9-11.

Afscheid van: Nijveen: G. van Halsema. Tekst: 2 Cor. 13:11.

Overleden: 23 Jan. Prof. Dr. G. W. J. H. J. Geesink, oud Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, 74 jaar.

Peremptoir examen.

De classis 's Hertogenboech der Geref. Kerken heeft na gehouden peremptoir examen toegelaten tot den dienst des Woords en der Sacramenten, Cand. J. Snoey te Tinte, beroepen predikant bij de Geref. Kerk van 's Gravenmeer.